

Посметний Микита Сергійович

студент 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Некім К.Г.

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВИБІР
ЛІКУЮЧОГО ЛІКАРЯ ТА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

У ст. 6 Закону України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII (далі – Основи) деталізовано право пацієнтів на охорону здоров'я, до змісту якого, зокрема, віднесено кваліфіковану медичну допомогу, а також вільний вибір лікуючого лікаря, вибір засобів лікування відповідно наданих рекомендацій та закладу охорони здоров'я. У ст. 38 Основ зазначено, що кожний пацієнт, котрий досяг чотирнадцятирічного віку та звернувся за наданням йому медичної допомоги, має право на вільний вибір лікаря, якщо останній може запропонувати йому свої послуги, та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій. Кожному пацієнту надано право, коли це буде виправдано його станом здоров'я, бути прийнятим у будь-якому закладі охорони здоров'я за власним вибором, якщо даний заклад має можливість забезпечити відповідне лікування хворого. Відповідні положення були продубльовані і в Цивільному кодексі України, відповідно до ч. 2 ст. 284 якого, фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років і яка звернулася за наданням їй медичної допомоги, має право на вибір лікаря і вибір методів лікування згідно його рекомендацій.

Такі підходи були передбачені з урахуванням того, що при наданні окремих послуг має значення персоніфікація особистості виконавця. Така точка зору, яка висловлювалася в юридичній літературі, може бути слушною з огляду на специфіку надання медичних послуг. Адже пацієнту надається право щодо визначення саме того спеціаліста, який і буде його лікувати. Право стосовно вибору лікаря надає можливість пацієнту звернутися до обраного ним медика, вимагати його заміни, якщо це буде необхідно [2].

Важливо звернути увагу і на такий елемент як право на відмову від лікування. Якщо згода відсутня, то це може призвести до тяжких наслідків для пацієнта, лікар зобов'язаний перш за все йому це пояснити. Якщо пацієнт і після цього не надає дозвіл на лікування, лікар має право взяти від нього письмове засвідчення відмови, а при неможливості його одержання – засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків. Відмова від лікування може бути як в усній, так і в письмовій формі. Даний підхід, на нашу думку, можливо вважати вірним з огляду на те, що для захисту прав лікарів та застосування відповідних гарантій їхньої діяльності можуть використовуватися такі запобіжні заходи.

Слід зазначити, що на сьогодні реалізація вказаного права особи ускладнюється рядом проблем у цій сфері. Так, в Україні вільний вибір фахівця первинної ланки обмежується виключно вільним вибором тільки фахівців вузького профілю, тоді як лікар загальної практики закріплений за певною територіальною ділянкою [1, с. 16]. Більше того, незважаючи на законодавче закріплення на права пацієнта на вибір лікаря та медичної установи, на практиці звернення щодо надання медичної допомоги до територіальної медичної установи можливо тільки за умови, якщо пацієнт зареєстрований на відповідній території [1, с. 19]. Цікаво і те, що у багатьох областях широко поширена незаконна практика, коли у пацієнта перевіряють місце реєстрації у паспорті та у разі, якщо він не зареєстрований в даному районі, надають відмову медичної допомоги [1, с. 42].

При цьому, слід пам'ятати, що від випадків незаконного обмеження цивільного права пацієнта на вибір лікуючого лікаря та закладу охорони здоров'я, варто відрізняти випадки правомірного обмеження такого роду. Ці обмеження встановлюються законом. Так, у випадках обов'язкового (примусового) лікування пацієнт позбавлений можливості обирати заклад лікування. У межах лікувального закладу право пацієнта на вибір лікуючого лікаря обмежується наявністю зустрічного права лікуючого лікаря відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо пацієнт не виконує медичні призначення, правила внутрішнього розпорядку лікувальної установи (ст. 34 Основ). До такої санкції можна віднести як відмову в наданні медичної допомоги взагалі, так і обмеження в праві на вибір лікаря, якщо наслідком зловживань пацієнта медичний заклад обере зміну лікуючого лікаря [2].

На практиці трапляються випадки, коли порушення таких прав спостерігається навіть на локальному нормативно-правовому рівні. Зокрема, Рішенням Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 29 листопада 2010 року було визнано, що положення п. 1.8. Наказу головного лікаря Красноармійської ЦРЛ від 5 травня 2010 року про те, що слід забезпечити надання кваліфікованої медичної допомоги породіллям в акушерському відділенні згідно нормативних документів лікарями акушер-гінекологами (щоденно-ординаторами відділення; вночі, вихідні та святкові дні – черговими та ургентними лікарями) та заборонити проведення пологів, оперативних втручань лікарями акушер-гінекологами, що не являються черговим та ургентними на даний момент, слід визнати незаконними. Суд визначив, що вищезазначена заборона проведення пологів, оперативних втручань лікарями акушер-гінекологами, що не являються черговими та ургентними на поточний період, суперечить чинному законодавству [3].

Існує також проблема, коли при зверненні до окремих закладів охорони здоров'я пацієнту можуть відмовити у наданні медичної допомоги. Безумовно, йдеться про державні та комунальні заклади охорони здоров'я, оскільки при зверненні до установ приватної форми власності таких проблем не виникає. При цьому, пояснюється такий підхід тим, що обсяг фінансування медичних установ залежить від кількості людей, що проживають на території, що обслуговується. Разом з цим, фінансові мотиви не можуть слугувати мотивом відмови у реалізації одного із найбільш важливіших та базових прав пацієнта – права на охорону здоров'я та отримання медичної допомоги. Більше того, такий підхід прямо суперечить численним законодавчим актам, згаданим вище, а тому коли пацієнт зустрічає відмову щодо реалізації його законного права вибору лікаря та закладу охорони здоров'я, він має право звернутися до суду стосовно захисту своїх законних прав та інтересів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Права людини в галузі охорони здоров'я. – Харків : Права людини, 2011. – 176 с.
2. Крилова О.В. Права пацієнта медичного закладу та їх забезпечення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v33/13.pdf>.
3. Рішення Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 29 листопада 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10625970>.

Рибалка Олександра Валеріївна

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.*

РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЮРИДИЧНІ ОСОБИ

Релігійна організація – водночас юридичне та релігійне поняття. Дані організації створюються для задоволення духовних, культурних навіть освітніх потреб громадян. Разом з тим, будь-яка релігійна організація має певні права та обов'язки перед державою та суспільством. Тому не можна залишати без уваги і юридичну сторону даного явища.

Конституція нашої держави гарантує право на свободу совісті та віросповідання кожному громадянину. Ми можемо спокійно приймати віру, змінювати її, обирати власні переконання, справляти певні культові обряди,